

Економічні науки

УДК 336.71

Короленко Ріта Вікторівна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри
фінансів суб'єктів господарювання та інноваційного розвитку
Криворізький національний університет*

Короленко Рита Викторовна

*кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов
субъектов хозяйствования и инновационного развития
Криворожский национальный университет*

Korolenko Rita

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of
Finance of Business Entities and Innovation Development
Kryvyi Rih National University
ORCID: 0000-0003-2346-3350*

Ухова Ірина Михайлівна

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Криворізького національного університету*

Ухова Ирина Михайловна

*соискатель второго (магистерского) уровня высшего образования
Криворожского национального университета*

Ukhova Iryna

*The second (Master's) level of higher Education of the
Kryvyi Rih National University*

АНАЛІЗ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

АНАЛИЗ СИСТЕМНО ВАЖНЫХ БАНКОВ УКРАИНЫ

ANALYSIS OF SYSTEMATICALLY IMPORTANT BANKS OF UKRAINE

Анотація. У статті розглянуто ключові показники діяльності системно важливих банків України, що є основними гравцями в банківському секторі України. Встановлено, що їх вклад у 2019 р. у вітчизняну банківську систему складає: 82,45% активів, 83,77% зобов'язань, 73,36% власного капіталу, 86,14% чистого прибутку банківського сектору. Акцентовано увагу на тому, що в українській банківській системі працює закон «80-20, 20-80»: 14 системних банків (18,67%) учасників системи генерує 82,45% ресурсів усієї банківської сфери. Дані установи мають вагомий вплив на загальний результат банківської системи та є системно важливі. Розглянуто проблематику функціонування вітчизняних системно важливих банків та виявлено схожі проблеми: сповільнення банківського кредитування системно важливих банків України; значна частка проблемної заборгованості на балансах; дисбаланс показника «кредити-депозити» (LDR); тенденція низьких значень рентабельності депозитів системно важливих банків України; частка статутного капіталу системно важливих банків перевищує 60% власного капіталу (збиткова діяльність банків через надмірний обсяг токсичних кредитів, залежність від коштів власників); одержавлення в цілому банківського сектору даними установами та неефективний менеджмент державних системних банків. Надано загальні рекомендації для розв'язання наведених проблем: необхідно забезпечити зміни у законодавчому полі регулювання банків даної групи на рівні держави (наприклад, впровадження НБУ щомісячної звітності з фінансової стабільності) та покращити менеджмент самих банківських установ (наприклад, оптимізувати кредитні портфелі, сформувавши стратегію управління системними ризиками до настання кризових явищ,

імплементация методу «спортивного інтересу» для боротьби з проблемною заборгованістю).

Ключові слова: системно важливі банки, банківська система України, активи банку, капітал банку, зобов'язання банку, фінансові результати банку.

Аннотація. В статті розглянуті ключові показники діяльності системно важливих банків України, які є основними гравцями в банківському секторі України. Встановлено, що вклад системно важливих банків України в 2019 році в національну банківську систему становить: 82,45% активів, 83,77% зобов'язань, 73,36% власного капіталу, 86,14% чистої прибутку банківського сектору. Акцентовано увагу на тому, що в банківській системі України працює закон «80-20, 20-80»: 14 системних банків (18,67%) учасників системи генерує 82,45% ресурсів всієї системи. Дані банки мають значуще вплив на загальний результат банківської системи і є системно важливими. Розглянуто проблематику функціонування національних системно важливих банків і виявлено, що в даних установах є схожі проблеми, визначити які можна наступним чином: уповільнення банківського кредитування системно важливими банками України; значуща частка проблемної заборгованості на балансах; дисбаланс показника «кредити-депозити» (LDR), тенденція низьких значень рентабельності депозитів системно важливих банків України; частка статутного капіталу системно важливих банків перевищує 60% власного капіталу (збиткова діяльність банків через надмірний обсяг токсичних кредитів, залежність від коштів власників); державізації банківського сектору і неефективний менеджмент державних системних банків. Представлено загальні рекомендації для вирішення вказаних проблем:

необходимо обеспечить изменения в законодательном поле регулирования банков данной группы на уровне государства (например, внедрение НБУ ежемесячной отчетности по финансовой стабильности) и улучшить менеджмент самих банковских учреждений (например, оптимизировать кредитные портфели, сформировать стратегию управления системными рисками до наступления кризисных явлений, имплементация метода «спортивного интереса» для борьбы с проблемной задолженностью).

Ключевые слова: *системно важные банки, банковская система Украины, активы банка, капитал банка, обязательства банка, финансовые результаты банка.*

Summary. *The article considers the key performance indicators of systemically important banks of Ukraine, which are the main players in the banking sector of Ukraine. It is established the contribution of SIB to the domestic BSU is 82,45% of assets, 83,77% of liabilities, 73,36% of equity, 86,14% of profit of BSU in 2019. Emphasis is placed on the fact that the BSU has a law «80-20, 20-80»: 14 SIBU (18,67%) of system participants generates 82,45% of the resources of the entire BSU. These financial institutions have a significant impact on the overall result of the BSU and they are systemically important. The problems of functioning of domestic systemically important banks are considered and it is revealed that these institutions have similar problems, which can be defined as follows: slowdown of bank lending of systemically important banks of Ukraine; a significant share of bad debts on the balance sheets; imbalance of the indicator «loans-deposits» (LDR); tendency of low values of profitability of deposits of systemically important banks of Ukraine; the share of the authorized capital of SIB exceeds 60% of the own capital (unprofitable activity of banks due to excessive amount of toxic loans, dependence on owners' funds); nationalization of the banking sector and inefficient management of state SIB. General recommendations are provided for solving these problems: it is necessary to*

ensure changes in the legislative field of regulation of banks of this group at the state level (for example, the NBU's introduction of monthly financial stability reporting) and improve the management of the banking institutions themselves (for example, optimize loan portfolios, form a strategy for managing systemic risks before the onset of the crisis, the implementation of the «sports interest» method to deal with problem debts).

Key words: *systemically important banks, banking system of Ukraine, bank assets, bank capital, bank liabilities, bank financial results.*

Постановка проблеми. На сьогодні банківська система знаходиться в кризовому стані та потребує реформ. Мабуть, самим проблематичним аспектом її функціонування наразі є системно важливі банки (далі – СББУ). Вагома частка проблемних кредитів СББУ, монополізований банківський ринок України СББУ, «проїдання» ВВП унаслідок банкрутства СББУ – загальновідомі проблеми СББУ та банківської сфери України, наслідки яких вже на собі відчули українські громадяни. Тому, вважаємо за потрібне всебічно дослідити діяльність СББУ та їх проблематичні моменти функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «системно важливий банк» з'явилося в українській термінології та законодавстві порівняно не так давно. Окремі аспекти теоретичного та методичного напрямку висвітлені у роботах вітчизняних науковців, таких як: Н. Шульга, С. Колодізева [1], І. Краснова [2], В. Лавренюк [3], С. В. Науменкова, В. І. Міщенко [4], Ю. І. Онищенко [5], В. Бура [6]. Попри це, потребує детального та глибокого дослідження діяльність системно важливих банків, адже фінансовий стан цих установ має визначний вплив на банківську та економічну систему України, що і обумовлює актуальність дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Виявити проблематичні аспекти функціонування системно важливих банків України

шляхом аналізу та порівняння ключових показників діяльності даних банків.

Виклад основного матеріалу. Класифікація та надання статусу «системно важливого банку» в Україні НБУ почала здійснюватися щороку з 2015 р. НБУ надає визнання сутності «системно важливий банк України – це банк, неможливість функціонування якого спричиняє значний вплив на функціонування банківської системи в цілому» [7]. На даний момент, в Україні чотирнадцять СВБУ: ПриватБанк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Укргазбанк, Альфа-банк, А-Банк, Райффайзен Банк Аваль, ПУМБ, Укрсиббанк, Таскомбанк, Універсал банк, Кредобанк, ОТП банк, Південний [8].

Аналіз концентрації активів СВБУ у БСУ та дослідження ЗУ «Про захист економічної конкуренції» [9] визначив, що вітчизняний банківський ринок останні 3 роки є державною монополією, головним монополістом якого є ПриватБанк (рис. 1).

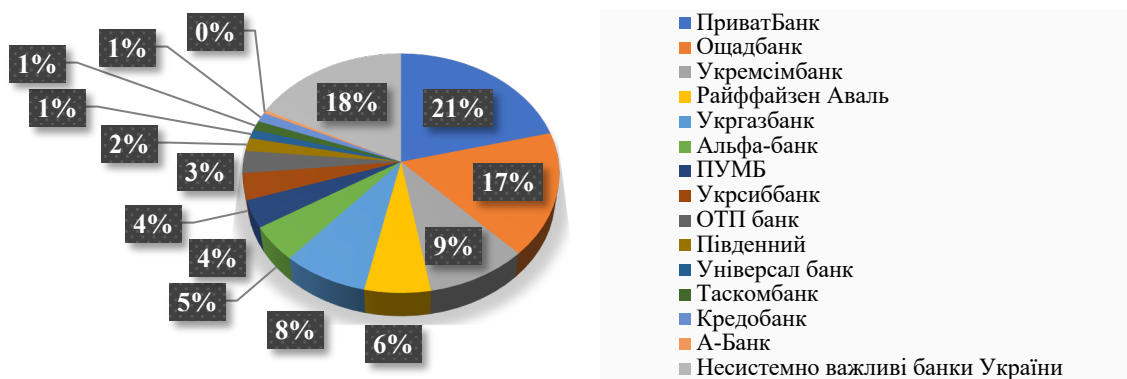

Рис. 1. Вклад системно важливих банків України у банківську систему України (активи), 2019 р.

Джерело: розраховано на основі [10]

У 2019 р. частка банків (за обсягом чистих активів), що утворюють державну монополію у вітчизняному банківському секторі (ПриватБанку, ОщадБанку, Укрексімбанку, Укргазбанку) у загальних чистих активах БСУ склала 55,21%. Посилення концентрації активів СВБУ протягом 2015-2019

рр. є об'єктивним наслідком виходу чималої кількості банків з ринку та перерозподілом їх вільних грошових коштів серед наявних функціонуючих банків.

Беручи до уваги активи всіх СВБУ, загальна частка системних банківських установ України становить 82,45%. Отже, закон Парето (20% системи має під контролем 80% ресурсів, а останні 80% системи - тільки 20% ресурсів) в українській банківській системі має місце бути. Так, 14 СВБУ ($\approx 18,67\%$) генерують чистих активів на 82,45% всієї банківської системи (група А), 12 банків ($\approx 16\%$) впливають на 13,05% (група В), 49 банків ($\approx 65,33\%$) охоплюють лише 4,50% активів (група С) [3].

Однією з гострих та перманентних проблем після кризи 2008 р., загострення політичної та економічної ситуації 2015 р. – до сьогодні є сповільнення банківського кредитування (рис. 2).

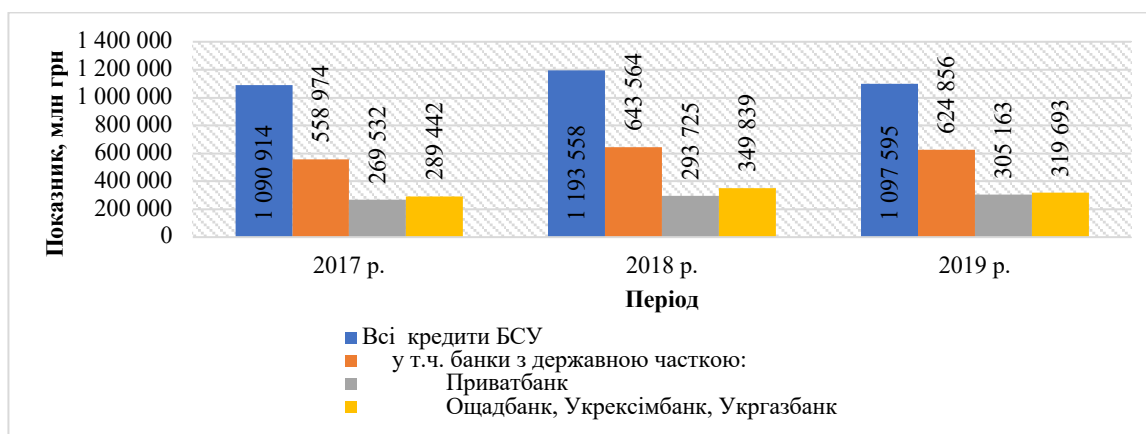

Рис. 2. Аналіз кредитного портфеля БСУ та державних СВБУ

Джерело: сформовано на основі [10]

Виділяючи ПриватБанк як найбільший СВБУ в окрему категорію, видно, що протягом досліджуваного періоду динаміка кредитного портфелю банку має тенденцію до збільшення. Інші державні СВБУ показують нерівномірну динаміку зростання кредитного портфелю останні 5 років. Дані банки стабільно нарощували кредитний портфель на 1,1-1,7 п. до 2019 р. У 2019 р. порівняно з минулим періодом, зменшився портфель

Ощадбанку на 3,52%, Укрексімбанку – на 26,21%, Укргазбанку – на 14,15%. Приватбанк, виявив зростання на 17,32%. 56,6% проблемних кредитів у активах банківської системи є найбільшим значенням в історії українського банківського сектору та стало рекордним у всьому світу [10]. Простежується загальна тенденція максимального за минулі роки зменшення непрацюючих кредитів БСУ як в абсолютному, так і в питомому значеннях. Так, у порівнянні з 2017 р., у 2019 р. абсолютний вимір непрацюючих кредитів банківського сектору України знизився на 64219 млн грн та склав 530780 млн грн. Частка по системі зменшилася з 54,54% до 48,36%. Ситуація з державними СВБУ дещо інша. Досліджувані нами державні СВБУ посилюють концентрацію непрацюючих кредитів у загальному проблемному кредитному портфелі БСУ. Тобто, загалом по системі проблемні кредити зменшуються більшими темпами, аніж по кредитним портфелям державних банків, що спричиняє збільшення концентрації даних банків з 67% до 75% у період 2017-19 рр. В абсолютному вираженні, у період 2018-19 рр. непрацюючий кредитний портфель БСУ, державних СВБУ зменшується, що оцінюємо позитивно. Однак, вважаємо, що над методами управління проблемних позик потрібне ще працювати, адже частка непрацюючих позик безпосередньо має вплив на фінансові результати банків, банківської системи.

Питома вага кредитного портфелю в чистих активах за досліджуваний період у всіх державних СВБУ знизилася. Найбільше – у Приватбанку 67,13% (у 2015 р.) до 19,43% (у 2019 р.). Станом на 01.01.2020, найбільший кредитний портфель у державних СВБУ має Укрексімбанк з загальною часткою у 37,86%, а найменший – у Приватбанку у складі 19,43% активів. Також, у 2019 р. у порівнянні з 2018 р. прослідковується зменшення кредитування бізнесу (у середньому на 8-15%). Приватбанк спеціалізується переважно на кредитуванні населення, а 3 інші державні СВБУ характеризуються особливістю спеціалізації кредитування юридичних осіб.

У СББУ також наявна тенденція зростання формування резервів під знецінення кредитного портфелю протягом 2015-19 рр., що було спричинено зниженням якості кредитних портфелів державних СББУ, зростанням частки токсичних кредитів під збільшенням впливу макрофакторів та недосконалістю докризової системи менеджменту ризиків українських комерційних банків. Це стало поштовхом до зростання кредитного ризику усіх банків. Значення кредитного ризику у даній групі банків постійно зростає.

В основному формуючою базою для здійснення активних операцій СББУ є операції залучення коштів (близько 90%), решта - власні ресурси банку. Як із часткою активів СББУ у вітчизняному банківському секторі, вага зобов'язань державних СББУ займає переважну більшість у вигляді 56,59% у 2019 р. В цілому у 2019 р. частка зобов'язань СББУ у БСУ становила 83,77% (рис. 3). У період 2017-19 рр., зобов'язання СББУ мають стабільне зростання, що свідчить про розширення депозитної бази СББУ та поступове повернення довіри громадян до діяльності банківських установ.

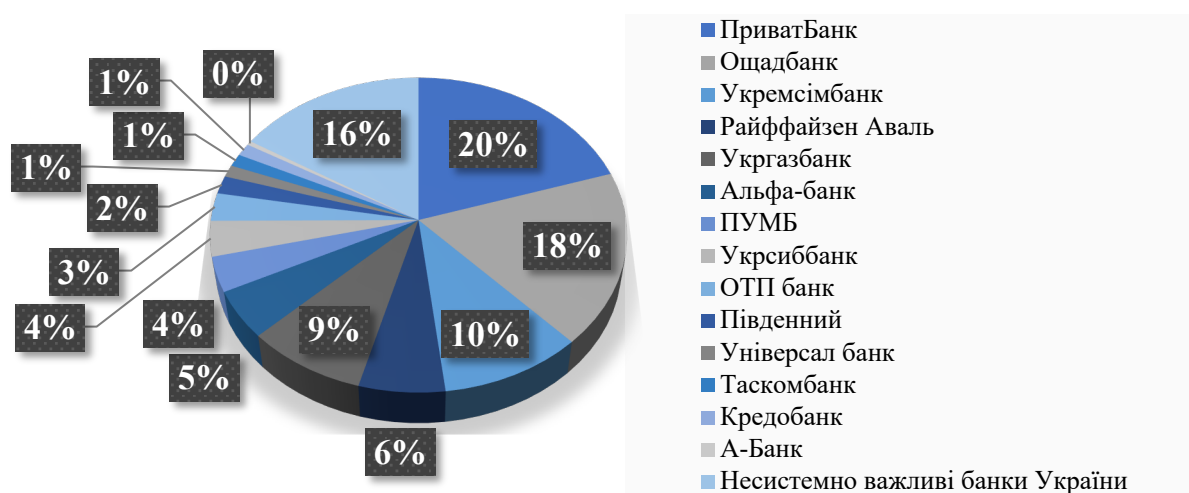

Рис. 3. Вклад системно важливих банків України у банківську систему України (зобов'язання), 2019 р.

Джерело: розраховано на основі [10]

В абсолютному вираженні депозити державних СВБУ зростають, окрім депозитного портфелю Укрексімбанку. В наведеній банківській установі обсяг зменшився на 2339,57 млн грн (або 3,01%) за період 2015-19 рр. Укргазбанк виявив найбільший приріст депозитної бази на 276,41%, або в абсолютному вираженні – на 76042,29 млн грн. 3 із 4 аналізованих банків (ПриватБанк, ОщадБанк, Укргазбанк) мають частку депозитів у зобов'язаннях більше 85%.

У Приватбанку та Ощадбанку вага депозитного портфелю населення переважає над вагою депозитів бізнесу. У Приватбанку частка населення складає 78,29%, бізнесу – 21,71%, а в Ощадбанку – бізнесу – 43,92%, населення - 56,08%. Зовсім іншою є побудова депозитного портфелю у Укрексімбанку та Укргазбанку. Дані банки формують ресурсну базу в більшості за рахунок коштів бізнесу у розмірі більше 60%.

З даних, що наведені на рис. 4, бачимо, що відношення виданих кредитів державних СВБУ до депозитів зберігається на мінімальних значеннях. Мінімум був досягнутий в 2017 р. Приватбанком, коли LDR склав 0,18, що означає, що на кожні розміщені на депозиті 100 грн, банк видавав кредитів на суму 18 грн. Решта 72 грн банк використовував як резервне джерело ліквідності.

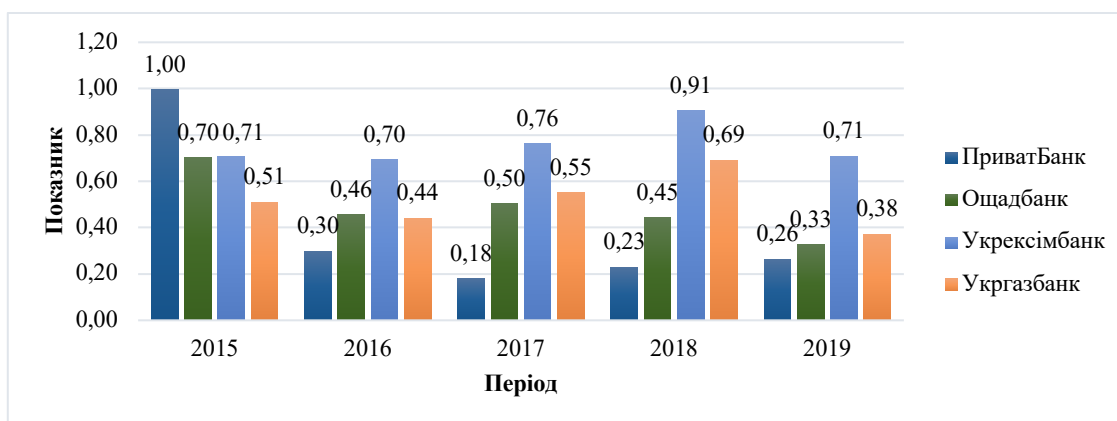

Рис. 4. Динаміка показника LDR для державних СВБУ за 2015-19 рр.

Джерело: розраховано на основі [10]

При цьому, навіть з урахуванням зростання обсягів залучених коштів у населення і підприємств, державні СББУ намагаються стримувати зростання кредитування клієнтів. Загалом даний тренд є характерним для всіх державних СББУ: установи видають кредитів менше, ніж залучають коштів вкладників. Лише Приватбанк у 2015 р. балансував на межі рівноваги залучених і розміщених коштів ($LDR = 1,00$), але дана політика була ризиковою та призвела до негативних наслідків. Варто відзначити, що всі наведені гравці знизили показник відношення кредитів і депозитів за останні роки. Якщо 5 років тому середнє значення LDR коливалося в районі 0,5-0,7, то тепер знаходиться в районі 0,2-0,4. Отже, всі банки групи можна вважати відносно надійними. Однак, якщо порівнювати з європейськими банківськими системами, то даний показник значно нижче. Для більшості європейських країн він знаходиться в інтервалі 60-90%. З даного випливає тенденція низьких значень рентабельності депозитів для даних банків (рис. 5).

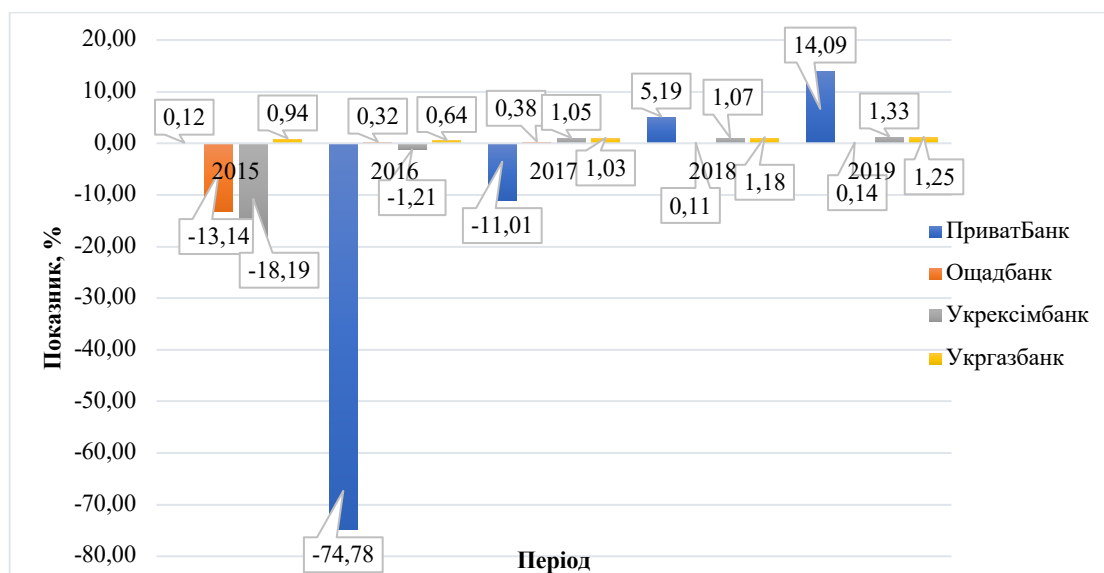

Рис. 5. Оцінка рентабельності депозитів державних СББУ у 2015-2019 рр.

Джерело: розраховано на основі [10]

Низький рівень рентабельності депозитних операцій державних СББУ за 2015-19 рр. можна розглядати з декількох сторін. По-перше, це

може бути ефектом неефективного менеджменту банку щодо розміщення ресурсної бази. По-друге, низький рівень рентабельності депозитів є наслідком виваженої кредитної політики за рахунок мінімізації ризиків (банки надають невисокодохідні кредити, але менш ризиковані). З загальної тенденції у 2019 р. вибивається Приватбанк з різким зростанням рентабельності з 5,19% до 14,09% (з 2018 до 2019 рр.), що пов'язано безпосередньо з перевищенням темпу зростання кредитної бази над депозитною у 2019 р. Депозитна база зросла на 2,86%, кредитна – на 17,33%. Помірна активізація кредитування призвела до зростання чистого прибутку, а отже, і рентабельності депозитів.

Проведений нами аналіз власної ресурсної бази СББУ за 2015-19 рр. показав (рис. 6), що концентрація системних банків збільшилася з 26,35% до 73,36% (з 2016 р. по 2019 р.). Зокрема, частка державних системних банків зросла 26,35% до 45,74% у наведений період.

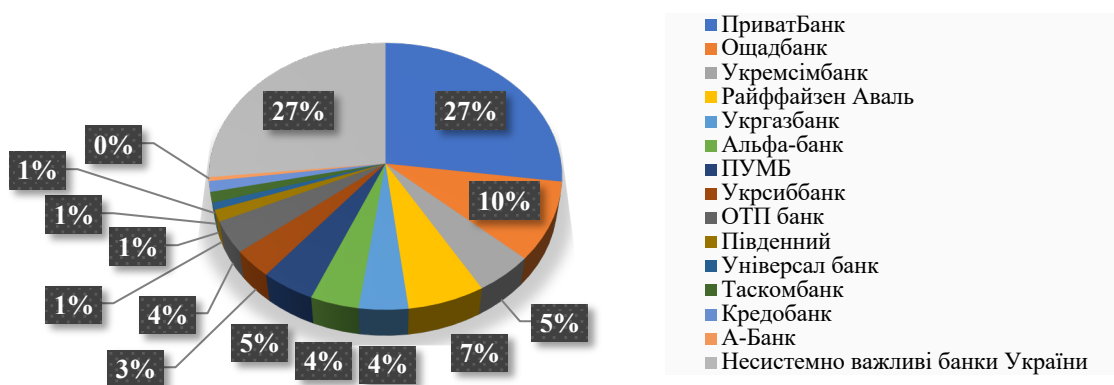

Рис. 6. Вклад системно важливих банків України у банківську систему України (власний капітал), 2019 р.

Джерело: розраховано на основі [10]

Протягом 2015-19 рр. СББУ (Ощадбанк та Укресімбанк, Укргазбанк) мали неоднозначну динаміку нарощування власного капіталу з активізацією у 2016-17 рр., зниженням темпів у 2018 р., та активним нарощуванням у 2019 р. Така ситуація пов'язана з економічною та фінансовою кризою в Україні в даний період. Приватбанк за даний період мав стабільне зростання власного

капіталу майже в 5 р. завдяки докапіталізації банку після його націоналізації та веденню стриманої кредитної політики. Так, в абсолютному вираженні його власна ресурсна база у 2016 р. склала 12664,42 млн грн, а у 2019 р. - 54528,93 млн грн.

У період 2015–2019 рр. можна побачити тенденцію перевищення розміру статутного капіталу державних СВБУ над їх власним капіталом (рис. 7).

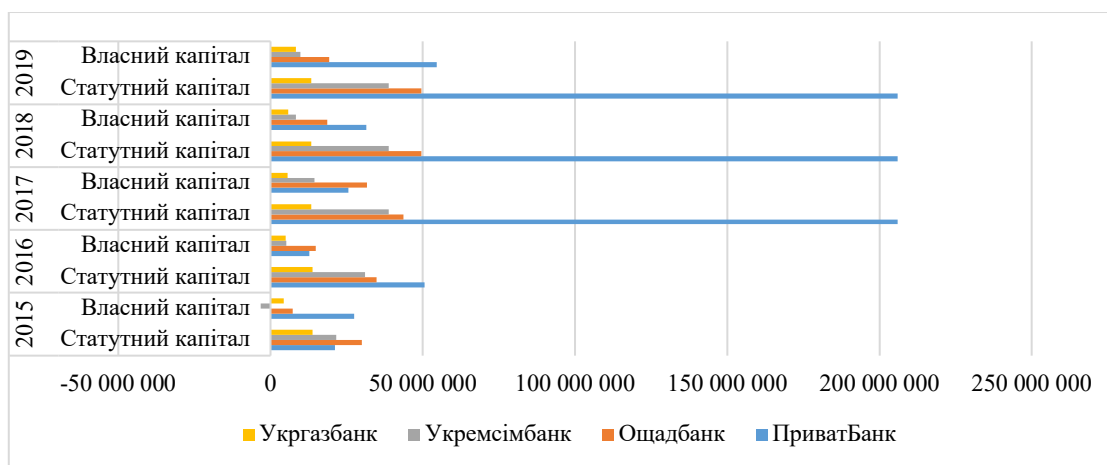

Рис. 7. Динаміка обсягу власного, статутного капіталу СВБУ у 2015-19 рр., млн грн

Джерело: сформовано на основі [10]

Загалом, частка статутного капіталу повинна не перевищувати 60% власного капіталу, однак, даний критерій не виконується вітчизняними системними банками. Зауважимо, що на початок 2020 р., загальний обсяг статутних капіталів державних СВБУ склав 307581,19 млн грн, що в 3 р. більше ніж обсяг власного капіталу наведених банків. Дана тенденція спричинена сукупністю факторів розвитку вітчизняної економіки: девальвацією гривні, зниженням активності суб'єктів господарювання, військовими діями на Сході, недостатнім рівнем менеджменту установ.

Загалом, розмір фінансових результатів СВБУ значно вище, ніж розмір результату діяльності інших несистемних банків. Так, у 2019 р. СВБУ заробили 86,14% всього результату БСУ, при чому частка

Приватбанку склала 54,68% (рис. 8). Цікавим є те, що у 2016 р. БСУ зафіксувала історичний рекорд від'ємного фінансового результату у вигляді -158967,52 млн грн переважно через збільшення обсягу відрахування в резерви задля виконання плану врегулювання діяльності системного банку «ПриватБанк» у межах процесу націоналізації банку.

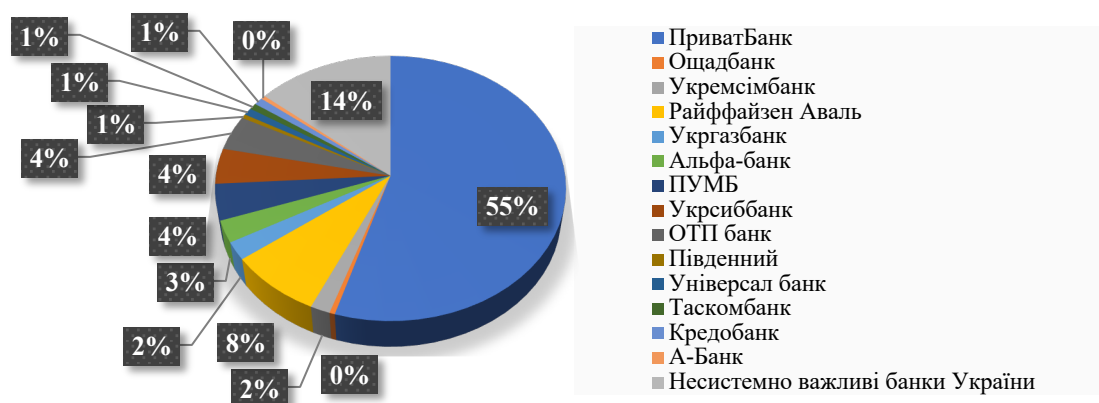

Рис. 8. Вклад системно важливих банків України у банківську систему України (чистий прибуток), 2019 р.

Джерело: розраховано на основі [10]

У 2019 р. навпаки БСУ зіткнулася з протилежною ситуацією: даний банк встановив рекорд за обсягом прибутку загальним розміром у 32609,22 млн грн (54,68% всього фінансового результату БСУ), що призвело до встановлення рекордного максимуму прибутковості БСУ за 29 р. існування - 59633,51 млн грн. Цьому посприяла жорстка політика НБУ, підвищення рівня капіталізації установи для створення захисного буферу на випадок фінансової нестабільності чи кризи. Ризик-менеджмент також покращився, що надало можливість менше витратити системним банкам коштів на покриття ризиків за новими виданими кредитами та ізолюватися від надання кредитів ненадійним фінансовим групам та здійснити переорієнтацію профілю на кредити МСБ та населенню (на прикладі Приватбанку), відходячи з бізнес-моделей «депозити населення – кредити корпораціям» та поширюючи модель «універсальна». Додатковим перевагою до цього

служує підтримання СББУ напрямку розвитку інтернет-простору, переорієнтація роботи установ шляхом скорочення територіальних відділень та переведення в режим «онлайн». Це надає конкурентних переваг, розширює коло цільової платоспроможної аудиторії та скорочує витрати системних банків. Загалом, наведені вище приклади є яскравим відображенням зв'язку стану та прибутковості банківської системи України від належного стану та прибутковості СББУ.

В табл. 1 підсумовано конкурентні позиції найбільших банків України за 2019 р.

Таблиця 1

**Рейтингове оцінювання конкурентних позицій СББУ у 2019 р.
за основними показниками діяльності**

Назва установи	Розмір активів	Розмір зобов'язань	Розмір власного капіталу	Розмір кредитного портфеля	Розмір депозитного портфеля	Чистий прибуток	Кількість відділень
ПриватБанк	1	1	1	2	1	1	2
Ощадбанк	2	2	2	1	2	19	1
Укремсімбанк	3	3	4	3	4	10	19
Укргазбанк	4	4	6	6	3	9	6
Райффайзен Аваль	5	5	3	4	5	2	3
Альфа-банк	6	6	8	5	6	8	5
ПУМБ	7	8	5	7	8	3	8
Укрсиббанк	9	7	10	10	7	4	4
ОТП банк	10	9	9	8	9	5	16
Південний	14	12	16	12	12	18	13
Універсал банк	16	17	20	13	15	14	38
Таскомбанк	17	15	18	13	13	15	11
Кредобанк	18	16	17	14	16	13	14
А-Банк	23	22	24	20	22	22	7

Джерело: сформовано на основі [10]

За 5 з 7 обраних критеріїв, найвищу сходинку в рейтингах займає ПриватБанк. Перше місце даний банк вступає Ощадбанку за критеріями: «розмір кредитного портфеля» та «кількість відділень». За першим

критерієм, оскільки веде більш стриману кредитну активність, а за другою – через оптимізацію роботи банку шляхом скорочення неефективних відділень. Майже за всіма критеріями топ-5 очолюють державні СББУ, окрім критерію «чистий прибуток». В Україні наявне одержавлення банківського сектору державними системно важливими банками, що веде до активізації больових точок, таких як менш ефективний менеджмент державних установ, ніж у приватних банків. Це призводить до того, що незважаючи на великий обсяг активів та зобов'язань, ті банки, що займають нижчі позиції у рейтингу по даним критеріями загалом генерують більше прибутку. Як приклад, ПУМБ займає 7 місце за «розміром кредитного портфелю» та «активів», але займає 3-тю сходинку в рейтингу по «чистому прибутку».

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підбиваючи підсумки дослідження, можна констатувати, що СББУ очолюють верхівку рейтингів за основними показниками діяльності комерційних банків України, що дає змогу з впевненістю казати про те, що наведені 14 СББУ, що визначено за методикою 2019 р., є важливими учасниками банківського сектору України, а динаміка їх показників значно вище, ніж в середньому 80% інших банків. Вклад СББУ у вітчизняний банківський сектор є приголомшуючий (складає за основними показниками в розмірі 73-86%). Центральними проблемами функціонування СББУ є сповільнення кредитування, проблемні активи на балансах, співвідношення «кредитів-депозитів» не відповідає нормативним значенням, низькі значення рентабельності депозитних ресурсів, неприбуткова діяльність, управління державних СББУ є неефективним. Для розв'язання наведених проблем необхідно забезпечити зміни в: «блоці регулювання» (введення відповідальності за дестабілізацію банківського сектору СББУ; формування щомісячної звітності якості активів та карти ризику СББУ; введення кураторів НБУ до СББУ та ін.), «блоці

удосконалення діяльності» (введення ряду технологічних послуг; створення групи, що розробляла би удосконалення банку на основі технології блокчейн; побудова маркетингових стратегій, опираючись на системну важливість банку; побудова «системи лояльності» в кредитній діяльності), «блоці регулювання та удосконалення» (створення вимог до кредитного портфелю СВБУ; формування стратегії управління системними ризиками СВБУ до настання кризової ситуації).

Література

1. Шульга Н., Колодізева С. Ідентифікація системно важливих банків // Вісник КНТЕУ. 2016. № 5(109). С. 82-97.
2. Краснова І., Лавренюк В. Сутність та критерії ідентифікації системно важливих банків // Вісник Національного банку України. 2015. № 5. С. 18–24.
3. Лавренюк В. В. Системно важливі банки та їх вплив на стабільність банківської системи: дис.. канд.. екон. наук : 08.00.08 / КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. Київ, 2016. 280 с.
4. Науменкова С. В., Міщенко В. І. Поняття системного ризику та підходи до визначення системно значущих банків // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. №. 1. С. 186-196.
5. Онищенко Ю. І., Рімко О. А. Вплив системно-важливих банків на банківську систему України // Modern Economics. 2017. № 7. С. 123-130.
6. Бура В. Системно важливі банки в розвитку економіки України. Вісник КНТЕУ. 2017. № 4. С. 114-124.
7. Глосарій банківської термінології // Офіційний сайт Національного банку України: веб-сайт. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123655&cat_id=123321 (дата звернення: 20.10.2020).

8. Національний банк визначив 14 банків системно важливими // Офіційний сайт Національного банку України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-viznachiv-14-bankiv-sistemno-vajlivimi> (дата звернення: 22.10.2020).
9. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року N 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 02.11.2020).
10. Наглядова статистика НБУ – Згруповані балансові залишки // Офіційний сайт Національного банку України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1> (дата звернення: 10.11.2020).
11. Стороженко О. О., Шейко О. П. Проблема заборгованість у банківській системі: чинники впливу та інструментарій урегулювання // Причорноморські економічні студії: Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. 2019. № 41. С. 183-187.

References

1. Shulga N. & Kolodizeva S. (2016). Identification of systemically important banks // *Visnyk KNTEU*, № 5 (109). PP. 82-97 [in Ukrainian].
2. Krasnova I. & Lavrenyuk, V. (2015). The essence and criteria for identifying systemically important banks // *Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy*, № 5. PP. 18–24 [in Ukrainian].
3. Lavreniuk V. V. (2016). Systemically important banks and their impact on the stability of the banking system (Ph.D. Thesis). Money, finance and credit. Kyiv: KNEU named after Vadim Hetman. 2016. 280 s.
4. Naumenkova S. V. & Mishchenko V. I. (2014). The concept of systemic risk and approaches to the definition of systemically important banks // *Socialjno-ekonomichni problemy suchasnogo periodu Ukraïny*, № 1. PP. 186-196 [in Ukrainian].

5. Onischenko Yu. I. & Rimko O. A. (2017). Influence of systemically important banks on the banking system of Ukraine // *Modern Economics*, № 7. PP. 123-130. Retrieved from <https://modecon.mnau.edu.ua/innovative-ways-of-the-development-of-the-oil-fat-industry/> [in Ukrainian].
6. Bura B. (2017). Systemically Important Banks in the Development of the Ukrainian Economy // *Visnyk KNTEU*, № 4. PP. 114-124 [in Ukrainian].
7. Official site of the National Bank of Ukraine (2020). Glossary of banking terminology. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123655&cat_id=123321.
8. Official site of the National Bank of Ukraine (2020). The National Bank has identified 14 systemically important banks. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-viznachiv-14-bankiv-sistemno-vajlivimi>.
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2001). On protection of economic competition (Order № 2210-III, January 11). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
10. Official site of the National Bank of Ukraine (2020). Supervisory statistics of the NBU – Grouped balance sheets. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>.
11. Storozhenko O. O. & Shejko O. P. (2019). Problem debt in the banking system: factors of influence and settlement tools // *Prychornomorsjki ekonomichni studiji: Bukhghaltersjkyj oblik, analiz i audit*, № 41. PP. 183-187 [in Ukrainian].